

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»

(назва освітньої програми)

на тему: **«БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ»**

Виконавець:

студентка ЦВЗФН

Метсо Є.А.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Кретов Д.Ю.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ОДЕСА – 2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Складні умови економічної ситуації в Україні упродовж періоду воєнного стану безпосередньо позначилися на діяльності банківської системи щодо кредитного забезпечення виробничих і споживчих потреб усіх суб'єктів ринку. Широкомасштабна воєнна агресія, розпочата проти нашої країни, має всеосяжний вплив на всі аспекти економічного життя суспільства, у т. ч. кредитну активність банківського сектору. Варто наголосити, що проблемні аспекти у сфері банківського кредитування виникли не із початком воєнних дій, а нагромаджувалися упродовж тривалого періоду часу. Зокрема, йдеться про такі проблеми, як дисбаланси за строками між активами і пасивами банків, недостатній рівень концентрації та розпорошеність банківського капіталу, зростання рівня банківських ризиків, погіршення макро- та мікроекономічних умов ведення бізнесу, зростання проблемної заборгованості, зниження якості кредитних портфелів банків та їхня збиткова діяльність, що загалом позначилося на можливостях банківської системи кредитувати реальний сектор.

Сьогодні постає гостра необхідність концентрації зусиль уряду України на фінансовому забезпеченні розвитку оборонно-промислового комплексу, безперебійного функціонування і відновлення зруйнованої внаслідок російського терору соціальної та критичної інфраструктури, формування фондів повоєнної відбудови вітчизняної економіки, що зумовлює потребу у дослідженні сучасних тенденцій та напрацювання нових підходів до банківського кредитування пріоритетних галузей економіки в Україні, з врахуванням іноземного досвіду щодо фінансової підтримки реалізації інноваційних стратегій промислового розвитку.

Харчова промисловість входить до складу пріоритетних галузей економіки, а однією з її складових є лікєро-горілочна галузь. Отже тема дослідження є актуальною.

Мета дослідження – з'ясування основних тенденцій та проблем організації банківського кредитування підприємств корпоративного сектору на прикладі лікєро-горілочної галузі в умовах воєнного стану та визначення на цій основі можливих напрямів оптимізації кредитних відносин банків з зазначеними клієнтами.

Завдання дослідження:

- описати сутність кредитування як основну активну операцію банків;
- дослідити методи оцінки кредитоспроможності позичальника;
- проаналізувати стан кредитування банками України корпоративних клієнтів, в тому числі підприємств харчової галузі;
- запропонувати перспективи кредитування харчової галузі в умовах воєнного часу;
- обґрунтувати доцільність наданих рекомендацій.

Об'єкт дослідження – процес здійснення банківського кредитування корпоративного сектору в Україні.

Предмет дослідження - теоретичні засади і практичні аспекти функціонування банківських кредитів як інструменту забезпечення розвитку .

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у процесі дослідницької роботи використано загальнонаукові методи аналізу та порівняльні

зіставлення, логічний метод та дедукція, а також синтез, логічне узагальнення і наукова абстракція.

Інформаційною базою дослідження є фінансова звітність підприємства ТОВ «ІНГ – ТРАНС» за 2021-2023 роки, звітні документи АТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укрексімбанк», АТ ПУМБ, АБ «Південний» за 2021 - 2023 роки, інформаційні аналітичні бази Національного банку України та Асоціації українських банків, розташовані в глобальній мережі Інтернет, Закони України та нормативні документи Національного банку України, аналітичні огляди та звітні дані банків України, наукові публікації вітчизняних та закордонних дослідників.

Публікації. Кретов Д.Ю., Метео Є.А. Сучасний стан кредитування харчової промисловості банками України. X Міжнародна науково-практична конференція «GLOBAL AND REGIONAL ASPECTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT», (травень 26 – 28, 2024; Копенгаген, Данія). *Scientific Collection «InterConf»*. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/5861>

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменування), двох додатків. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок. Основний зміст викладено на 71 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 28 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи *«Теоретичні основи банківського кредитування»* розглянуто сутність кредитних операцій банку та механізм банківського кредитування, досліджені методи оцінки кредитоспроможності позичальника – юридичної особи.

У другому розділі *«Оцінка особливостей кредитування корпоративного сектору на прикладі підприємств лікеро-горілчаної галузі»* досліджено сучасний стан ринку та тенденції розвитку ринку алкогольних напоїв в Україні, надана оцінка стану кредитування банками України харчової промисловості, у тому числі лікеро-горілчаної галузі, проведена оцінка кредитоспроможності позичальника на прикладі ТОВ «ІНГ-ТРАНС».

У третьому розділі *«Шляхи вдосконалення кредитування банками корпоративного сектору»* розглянуто цифровізацію як спосіб підвищення якості оцінки кредитоспроможності позичальника, визначені перспективи кредитування харчової промисловості, у тому числі лікеро-горілчаної галузі в умовах воєнного часу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі.

1. Щодо теоретичних основ банківського кредитування.

1) Банківське кредитування виступає як послуга, що надається у процесі економічних комунікацій на ринку, і яка виникає якщо існують кредитори-посередники (банки), які мають позикові ресурси (тимчасово вільні кошти клієнтів)

та застосовують ці кошти для надання додаткових позик іншим своїм клієнтам та позичальникам (підприємства, держава, фізичні особи), які формують з банком кредитні договори та приймають зобов'язання сплачувати визначену плату у вигляді відсотків, а також державний регулятор кредитного ринку (Центробанк). Відмітимо, що необхідною складовою банківського кредитування виступає комплекс ресурсного, законодавчого, інституційного й інформаційного забезпечення.

2) Кредитні операції реалізуються банківськими установами згідно з наявними кредитними ресурсами. Основними джерелами формування кредитних ресурсів банків виступають власні, запозичені та залучені кошти

3) В Україні структурою, яка регулює механізм банківського кредитування виступає Національний банк України. Здійснення кредитних операцій регламентується Законами України, Постановами Кабміну та НБУ, внутрішніми нормативними актами банківської установи.

4) Однією з вирішальних умов надання кредиту позичальнику є оцінка банком його кредитоспроможності. Кредитоспроможність є комплексною характеристикою, яка використовується для опису взаємодії позичальника та кредитора в межах кредитного договору.

У світовій банківській практиці не існує єдиного підходу до оцінки фінансових показників для визначення кредитоспроможності. Існує низка методик, які відрізняються за складом та кількістю показників, що використовуються.

2. Щодо оцінки особливостей кредитування підприємств лікєро-горілочної галузі.

1) Проведений аналіз сучасного стану ринку алкогольних напоїв визначив, що попри всі складнощі та шалений вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, вітчизняні підприємства продовжують не лише працювати в межах країни, а й нарощувати виробництво та виходити на міжнародні ринки

2) Дослідники вважають, що брак необхідних обсягів кредитування лікєро-горілочних підприємств визваний складним процесом отримання кредитів, відсутністю гарантій погашення кредиту, високими процентними ставками, а також тим, що дані підприємства не завжди готові до відповідальної поведінки в умовах кредитування. Проблеми галузі пов'язані також і з загальною тенденцією стану корпоративного кредитування в Україні.

3) Динаміка темпів росту банківських кредитів в переробну промисловість України за досліджуваний період відповідала темпам росту кредитів, наданих нефінансових корпораціям за усіма галузями до кінця 2021 року, зменшення темпів зростання кредитування переробної промисловості в воєнний період визвано пріоритетом надання кредитів перш за все в стратегічні галузі економіки України.

4) Лікєро-горілочна галузь є складовою харчової промисловості. Аналіз п'яти банків, які є активними кредиторами реального сектору економіки показав, що найбільший обсяг наданих кредитів у харчову промисловість за досліджуваний період спостерігається у АТ «Ощадбанк». Другим по розміру зазначених кредитів по стану на початок поточного року є ПУМБ. ПУМБ наростив обсяги кредитування харчової промисловості за досліджуваний період в чотири рази. Значно зросли обсяги кредитів підприємствам даної галузі від АТ КБ «ПриватБанк». Також удвічі збільшив кредитування харчової промисловості АБ «Південний».

5) Якщо ж розглядати загальний обсяг кредитування підприємств харчової промисловості по досліджуваним банкам, то можемо спостерігати тенденцію до поступового зниження надання позикових коштів в дану галузь. З 2017 року по 2023 рік досліджувані банки знизили обсяг кредитів в харчову промисловість на 42%, при зростанні загального кредитного портфеля на 7%.

6) В кожному з досліджуваних банків частка кредитів, наданих підприємствам харчової промисловості має не велику частку у порівнянні з іншими. Найбільша частка кредитів в харчову промисловість серед інших галузей реального сектору економіки України надана АТ «Ощадбанк» (7,3% станом на початок 2024 року), яка скоротилась в два рази за досліджуваний період, найменша – в АТ «Укрексімбанк» (1,3%), яка за досліджуваний період не змінилась, також не змінилась частка даних кредитів і в АТ КБ «ПриватБанк» (2,1% від загального обсягу). Вдвічі зросла частка даних кредитів в АТ «ПУМБ» (з 1,8% станом на кінець 2017 року до 4,0% станом на початок 2024 року) та 1,5 рази в АБ «Південний» (з 1,6% станом на кінець 2017 року до 2,5% станом на початок 2024 року).

7) Частка кредитів, наданих в харчову промисловість в цілому в п'яти досліджуваних банках складає станом на початок 2024 року 3,8% і знизилась в два рази починаючи з 2021 року. Умовно припускаємо, що такий відсоток кредитних вкладень в підприємства харчової промисловості може поширюватись і в цілому на банківську систему, 2,5 відсотка з яких припадає на кредитування лікєро-горілочної галузі (виходячи зі структури реалізації). Таким чином можна зробити висновок, що кредитування лікєро-горілочної галузі банками України здійснюється дуже незначними обсягами в порівнянні з іншими галузями реального сектору економіки.

8) Не зважаючи на те, що харчова промисловість входить в склад стратегічно важливих для економіки України в воєнний період галузей, обсяги кредитування підприємств даної галузі мають тенденцію до зниження (у тому числі і в виробництво лікєро-горілочної продукції), що потребує розробки заходів щодо рішення даної проблеми.

9) В роботі досліджено кредитоспроможність одного з великих постачальників лікєро-горілочних напоїв в роздрібну торгівлю України – ТОВ «ІНГ-ТРАНС». ТОВ «ІНГ-ТРАНС» є підприємством оптової торгівлі, яке має на території України 10 філій. ТОВ «ІНГ-ТРАНС» постачає алкогольні напої в великі роздрібні торгові мережі, здійснює зовнішньоекономічну діяльність з країнами Європи. Є дистриб'ютором відомих алкогольних виробників. Біля 60% реалізації підприємства припадає на лікєро-горілочні вироби. Підприємство користується банківськими кредитами в оборотні кошти для здійснення своєї статутної діяльності. ТОВ «ІНГ-ТРАНС» є постійним клієнтом АТ «ОПТ Банк», має бездоганну кредитну історію.

10) АТ «ОПТ Банк» здійснює оцінку кредитоспроможності своїх клієнтів за внутрішньою методикою. Дана методика передбачає його проведення шляхом аналізу кількісних та якісних показників. Отриманий розрахунок інтегрального показника кредитоспроможності ТОВ «ІНГ-ТРАНС» свідчить, що він входить до діапазону значень, який відповідає першому класу позичальника. Дані результати демонструють високий рівень кредитоспроможності підприємства, що свідчить про те, що при необхідності залучення коштів фінансовий стан ТОВ «ІНГ-ТРАНС» дозволить виконати перед банком свої зобов'язання та вчасно повернути не лише

кредитні кошти, а й банківські відсотки за їх користування. Аналіз якісних показників ще раз підтверджує високий рівень кредитоспроможності ТОВ «ІНГ-ТРАНС».

3. Щодо вдосконалення кредитування лікєро-горічаної галузі в Україні.

1) Для удосконалення і підвищення якості оцінки кредитоспроможності позичальників, у тому числі виробників і дистриб'юторів лікєро-горічаних виробів необхідно розвивати цифровізацію банківських процесів, оскільки кредитування є одним із основних джерел доходу комерційного банку, а кредитний ризик - один з основних ризиків, з яким стикається банк.

2) Щодо розвитку кредитування лікєро-горічаної галузі, то пропонуються наступні заходи:

А) Удосконалення законодавства. Для того, щоб банки могли надавати позики лікєро-горічаним підприємствам, необхідно удосконалити законодавство, зокрема відносно порядку видачі ліцензій та регулювання цін на алкогольну продукцію. Це дозволить банкам точніше оцінювати ризики і надавати кредити під більш сприятливі умови.

Б) Зменшення процентних ставок. Для того, щоб стимулювати підприємства до розвитку, банки можуть знижувати процентні ставки на кредити. Це може забезпечити доступніші кредити для лікєро-горічаних підприємств, зокрема для маленьких та середніх підприємств.

В) Розробка та запровадження спеціальних податкових пільг для підприємств лікєро-горічаної промисловості, які інвестують у модернізацію та розвиток своїх виробництв. Це дозволить залучити додаткові інвестиції у галузь та підвищити конкурентоспроможність українських виробників.

Г) Підтримка держави. Створення державної програми підтримки малих та середніх підприємств у лікєро-горічаній промисловості. Це може включати надання грантів і субсидій на розвиток виробництва, поліпшення якості продукції та її просування на ринку.

Цілеспрямована підтримка держави завдяки доступним програмам і політиці НБУ щодо пом'якшення умов кредитування є важливим заходом з підтримки функціонування вітчизняної економіки, що сприятиме відновленню та зростанню усіх галузей реального сектору економіки, у тому числі виробництву та реалізації лікєро-горічаної продукції.

в цілому.

АНОТАЦІЯ

Метео Є.А. «Банківське кредитування корпоративного сектору»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»,

Одеський національний економічний університет - Одеса, 2024

У роботі розглядаються теоретичні аспекти сутності банківського кредитування. За результатами проведеного дослідження у першому розділі

розглянуто механізм банківського кредитування та методичні підходи до оцінки кредитоспроможності корпоративного позичальника.

Проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку ринку алкогольних напоїв в Україні та стан банківського кредитування реального сектору економіки. Проведена оцінка кредитоспроможності ТОВ «ІНГ-ТРАНС» за методикою АТ «ОТП Банк».

Запропоновано шляхи подальшого удосконалення корпоративного кредитування в умовах воєнного ставну в Україні

Ключові слова: банківська система, банківський кредит, позичальник, кредитоспроможність, реальний сектор економіки, лікєро-горілочана галузь

ANNOTATION

Metso E.A. "Bank lending to the corporate sector"

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 072 «Finance, Banking and Insurance»

for the educational program " International banking business "

Odessa National Economic University - Odessa, 2024

The work examines the theoretical aspects of the essence of bank lending. The results of the investigation in the first section examined the mechanism of bank lending and methodical approaches to assessing the creditworthiness of a corporate depository.

The current state and trends in the development of the alcoholic drinks market in Ukraine and the state of bank lending to the real sector of the economy are analyzed. An assessment of the creditworthiness of LLC "ING-TRANS" was carried out using the methodology of JSC "OTP Bank".

The path of further improvement of corporate lending in the minds of the military post in Ukraine has been established

Keywords: banking system, bank credit, postal agent, creditworthiness, real sector of the economy, liqueur-gorilchana galuz